

'Graven zijn als verlaten nesten, waaruit een vogel opwaarts vloog.' (De partizanen, A.den Doolaard)

Vandaag sterven velen, omdat ze zich niet kunnen beschermen. Sommigen worden ziek en zullen misschien nooit helemaal herstellen. De verzorgenden worden besmet maar doen wat ze vinden dat ze moeten doen, in verpleeghuizen en ook thuis: zorgen voor zieken. Ze weten van het risico maar zien het als hun plicht om anderen te helpen.

Net als nu, was in de oorlog de toekomst onzeker. Na de eerste hoop op bevrijding in 1944 duurde het nog een jaar inclusief een hongerwinter. Ook nu is er hoop maar niemand weet hoe lang de coronacrisis zal duren.

Ook toen werd er gewaarschuwd. Bijvoorbeeld door de theoloog Bonheuffer die er alles aan deed om te waarschuwen tegen het Nationaal Socialisme en de jodenhaat. Hier lokaal was ds. Buenk uit Veessen iemand die al voor de oorlog waarschuwde tegen het fascisme in Duitsland dat ook in Nederland groeide. Buenk was godsdienstleraar in Zwolle. Later leidde hij het verzet in Veesse, veel jonge verzetsstrijders uit de regio waren oud-leerlingen van hem.

Zoals Bonheuffer en Buenk toen, hadden we vijftig jaar geleden al de Club van Rome die waarschuwde dat als we zo door deden met de wereld, omstreeks nu het grote sterven zou beginnen. Met precies al die exponentiële curves die zo beangstigend zijn. Vele stemmen volgden, zoals die van Mevrouw Gro Harlem Brundtland, ooit de eerste vrouwelijke minister president van Noorwegen, die in 1987 in het boek 'our Common Future' schreef over de samenhang van milieu, bewapening en ongelijke verdeling van economische macht in de wereld. Zij werd directeur generaal van de WHO, die de wereld heeft behoed voor het SARS-virus. Maar de WHO werd verguisd en onmachtig gemaakt.

Covid 19 ontstond door de geldzuchtige handel in wilde dieren en het gesleep met beesten en vlees over de aarde. Het virus verspreidde zich snel door het toegenomen internationale verkeer. Veranderingen zijn vereist, anders komt het niet goed. Mogelijk moeten we voortaan meer sociale afstand houden, we moeten stoppen met het uitputten van de aarde, investeren in een circulaire economie: minder vlees, minder vakantiereisjes, minder Schiphol. Velen hopen dat er uit deze crisis ook iets goeds voortkomt.

Maar wat heeft dit te maken met die raadselachtige zin: 'Graven zijn als verlaten nesten, waaruit de vogel opwaarts vloog'? Nesten zijn bedoeld om jong leven te beschermen en te koesteren, totdat het kan uitvliegen. Aan een leeg nest zie je dat niet. Een verlaten nest toont, net als een leeg graf, iets van zinloosheid. Tenzij je wilt zien wat je niet ziet: iets van leven en hoop.

Op de gedenkplaats bij de Klementbrug heeft dat vorm gekregen in een ondiepe kuil die we elk jaar rond 13 april aanharken als een vers graf, voor de twaalf die daar doodgeschoten werden. We spreiden er de Nederlandse vlag over. Dat is niet voor niets. Zij zijn dood. Maar na de oorlog kon over hun graf de Nederlandse vlag weer gespreid worden. Er kwamen nieuwe spelregels, voor verzoening en samenwerking binnen Europa, opdat er nooit meer oorlog zou komen.

Daarom wilden we 75 jaar bevrijding groots vieren. Veluwe Remembers bereidde veel voor. Op de Horsthoekschool waren we welkom voor koffiedrinken (de Keet wordt verbouwd). Wij zouden meehelpen bij de tentoonstelling in de school met wat verzetspullen uit het archief.

De buurtverenigingen van de Horsthoek en Markluiden zouden ook meedoen. De

schoolkinderen zouden in grote getale weer langskomen om het verhaal te horen. Iets om naar uit te zien.

Moge het zo zijn dat ook wij opstaan uit de coronacrisis en, omwille van de doden, geloven in iets dat we nu niet zien: dat de ellende en dood ons kan brengen naar een nieuwe wereld met nieuwe spelregels.

Graven zijn als verlaten nesten, waaruit een vogel opwaarts vloog.

Adriaan en Henk van Apeldoorn, Heerde, 12 April 2020